Asia C-142/22

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

2.3.2022

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Supreme Court (ylin tuomioistuin, Irlanti)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

25.2.2022

Valittaja:

OE

Vastapuoli:

Minister for Justice and Equality

SUPREME COURT

[– –]

ASIASSA, JOSSA ON KYSE EUROOPAN UNIONIN TOIMINNASTA TEHDYN SOPIMUKSEN 267 ARTIKLASTA JA EUROOPAN UNIONIN TUOMIOISTUIMELLE ESITETTÄVÄSTÄ ENNAKKORATKAISUPYYNNÖSTÄ

[– –] [Supreme Courtin kokoonpano]

[– –]

ASIASSA, JOSSA ON KYSE EUROOPPALAISESTA PIDÄTYSMÄÄRÄYKSESTÄ VUONNA 2003 ANNETUN LAIN (EUROPEAN ARREST WARRANT ACT) 22 §:N 7 MOMENTIN, SELLAISENA KUIN SE ON MUUTETTUNA VUODEN 2005 RIKOSLAIN (TERRORISMIRIKOKSET) (CRIMINAL JUSTICE (TERRORIST OFFENCES) ACT) 80 §:LLÄ, NOJALLA TEHDYSTÄ PYYNNÖSTÄ

JA JOSSA ON KYSE OE:STA (SYNTYNYT 9.9.1980)

TYÖASIAKIRJA

[alkup. s. 2]

JA JOSSA ASIANOSAISINA OVAT

MINISTER FOR JUSTICE AND EQUALITY

VASTAPUOLENA

JA

OE

VALITTAJANA

VÄLIPÄÄTÖS, PÄIVÄTTY 25.2.2022, ENNAKKORATKAISUPYYNNÖN ESITTÄMISESTÄ EUROOPAN UNIONIN TUOMIOISTUIMELLE SEUT 267 ARTIKLAN NOJALLA

Valittajan 6.7.2021 tekemä valitus Court of Appealin (ylioikeus, Irlanti) [– –] 27.5.2021 antamasta tuomiosta ja määräyksestä, jolla hylättiin valittajan valitus High Courtin (ylempi piirituomioistuin, Irlanti) [– –] 27.7.2020 antamasta tuomiosta ja määräyksestä, jossa todetaan, että vastapuolen vaatimus hyväksytään ja High Court antaa suostumuksensa siihen, että valittajaan kohdistetaan syytetoimenpiteitä pidätysmääräyksen antaneessa valtiossa Alankomaissa 18.7.2019 päivätyn asiakirjan ”Additional European Arrest Warrant” sivulla 3 kohdassa 4 luetelluista seuraavista rikoksista: ”*Alankomaiden rikoslain 289 §: osallisuus murhaan (murder in association) 15.12.2015, Alankomaiden rikoslain 46a § luettuna yhdessä 289 §:n kanssa: epäonnistunut yllytys murhaan (failed incitement to murder) 1.11.–25.11.2015*”. Valittaja vaatii, että mainittu tuomio ja määräys kumotaan perusteilla, jotka on esitetty kyseisessä valituksessa, joka on saapunut tähän tuomioistuimeen 2.12.2021 videoteitse tapahtuvaa etäkäsittelyä varten.

[– –] [Menettelyä koskevia tietoja]

Asiassa, joka on merkitty ratkaistavaksi 18.2.2022, annettiin päätös sähköisesti mainittuna päivänä ja asianosaisille annettiin tilaisuus esittää huomautuksia ennakkoratkaisupyynnön luonnoksesta.

Supreme Court (ylin tuomioistuin, Irlanti) toteaa, että oheen liitetyssä ennakkoratkaisupyynnössä todetaan tosiseikat ja menettelyt.

Se toteaa edelleen, että asianosaisten välisten, tähän valitukseen liittyvien riita-asioiden ratkaisemisen yhteydessä nousee esiin kysymyksiä unionin oikeuden tiettyjen määräysten ja säännösten oikeasta tulkinnasta, nimittäin eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä 13.6.2002 tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2002/584/YOS **[alkup. s. 3]** (EYVL L 190, s. 1), sellaisena kuin se on pantu täytäntöön Irlannin lainsäädännössä

TYÖASIAKIRJA

eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä vuonna 2003 annetun lain (European Arrest Warrant Act 2003), sellaisena kuin se on muutettuna, säännöksillä, 27 artiklan tulkinnasta.

SUPREME COURT ON PÄÄTTÄNYT ESITTÄÄ unionin tuomioistuimelle Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 267 artiklan nojalla seuraavat tämän ennakkoratkaisupyynnön mukaiset kysymykset:

1) Onko puitepäätöksen 27 artiklaa tulkittava siten, että luovuttamispäätös luo henkilön, täytäntöönpanovaltion ja pyynnön esittäneen valtion välille sellaisen oikeussuhteen, että kaikki kysymykset, joiden katsotaan tulleen lopullisesti ratkaistuiksi kyseisessä päätöksessä, on katsottava ratkaistuiksi myös menettelyssä, joka koskee suostumuksen hankkimista uuden syytteen nostamiseen tai rangaistuksen määräämiseen muista rikoksista?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan, että 27 artikla ei edellytä tällaista tulkintaa, loukkaako kansallinen menettelysääntö tehokkuusperiaatetta, jos se estää asianomaista henkilöä vetoamasta suostumuspyynnön yhteydessä unionin tuomioistuimen asiaa koskevaan tuomioon, joka on annettu luovuttamismääräyksen antamisen jälkeen?

SUPREME COURT MÄÄRÄÄ, että tämän valituksen jatkokäsittelyä lykätään, kunnes unionin tuomioistuin on antanut ennakkoratkaisun edellä mainituista kysymyksistä tai kunnes tällä välin annetaan uusi määräys.

[– –]

Päätetty tänään, 28.2.2022

AN CHUIRT UACHTARACH

SUPREME COURT

[– –] [Supreme Courtin kokoonpano]

ASIASSA, JOSSA ON KYSE EUROOPPALAISESTA PIDÄTYSMÄÄRÄYKSESTÄ VUONNA 2003 ANNETUN LAIN (EUROPEAN ARREST WARRANT ACT, 2003) 22 §:N 7 MOMENTIN, SELLAISENA KUIN SE ON MUUTETTUNA VUODEN 2005 RIKOSLAIN (TERRORISMIRIKOKSET) (CRIMINAL JUSTICE (TERRORIST OFFENCES) ACT) 80 §:LLÄ, NOJALLA TEHDYSTÄ PYYNNÖSTÄ

MINISTER FOR JUSTICE AND EQUALITY

vastapuolena

TYÖASIAKIRJA

ja

[alkup. s. 4] OE

valittajana

Supreme Courtin Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 267 artiklan nojalla Euroopan unionin tuomioistuimelle tietyistä unionin oikeuden tulkintaa koskevista kysymyksistä esittämä 28.2.2022 päivätty ennakkoratkaisupyyntö.

Johdanto

1 Supreme Courtissa käsiteltävänä oleva valitus koskee eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä 13.6.2002 tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2002/584/YOS (EYVL 2002, L 190, s. 1), sellaisena kuin se on pantu täytäntöön Irlannin oikeudessa eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä vuonna 2003 annetun lain (European Arrest Warrant Act 2003) (sellaisena kuin se on muutettuna) säännöksillä, 27 artiklan tulkintaa.

2 Valittaja on luovutettu Alankomaiden kuningaskuntaan kolmen eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteella. Kyseessä oleva päätös on oikeusvoimainen Irlannin lain mukaan, ja valittaja on asetettu syytteeseen, todettu syylliseksi ja tuomittu rangaistukseen näistä asioista Alankomaiden lain mukaan.

3 Täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen, High Court of Ireland, on vastaanottanut pyynnön suostumuksen antamisesta valittajan uutta syytteeseenpanoa ja vangitsemista varten muista, erillisistä rikoksista. Valittaja vastustaa tällaisen suostumuksen antamista sillä perusteella, että henkilöt, jotka antoivat kolme alkuperäistä pidätysmääräystä, eivät unionin oikeuden mukaan olleet ”*pidätysmääräyksen antaneiden oikeusviranomaisten*” asemassa. Vaikka Irlannin lain mukaan ei ole mahdollista, että luovuttamispäätös otettaisiin nyt uudelleen käsiteltäväksi, valittaja väittää, että suostumusta uuden syytteen nostamiseen ei voida antaa, jos päätöksen perusteena olevia pidätysmääräyksiä ei ole annettu päteväsi.

4 Supreme Courtin ratkaistavana on pohjimmiltaan kysymys siitä, onko valittajan sallittava esittää tämä väite ja vedota tässä tarkoituksessa unionin tuomioistuimen tiettyjen tuomioiden taannehtivaan vaikutukseen vai voidaanko häneltä kieltää tämä kansallisella menettelysäännöllä. Kansallinen sääntö, johon riita nyt perustuu, tunnetaan issue estoppel -sääntönä, joka on laajemman oikeusvoimaperiaatteen alaluokka.

TYÖASIAKIRJA

Asian tausta

5 Asianosaiset eivät kiistä asian tosiseikkoja, ja taustasta voidaan helposti esittää yhteenveto tässä. Valittaja luovutettiin vuonna 2017 High Courtin määräyksellä Alankomaiden kuningaskuntaan kyseiseltä valtiolta saatujen kolmen eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteella. Eurooppalaisilla pidätysmääräyksillä, jotka annettiin eri päivinä vuonna 2016, pyydettiin henkilön luovuttamista oikeudenkäyntiä varten **[alkup. s. 5]** muun muassa rahanpesua, pahoinpitelyä ja murhayritystä koskevien syytteiden perusteella. Amsterdamin syyttäjävirasto antoi pidätysmääräyksistä kaksi ja kansallisen syyttäjäviraston yksikkö antoi yhden. Valittaja esitti luovuttamisen vastustamista koskevia väitteitä, jotka High Court hylkäsi ([– –] ks. Minister for Justice v. OE (ei julkaistu, annettu 2.2.2017)). On selvää, että tuolloin ei vastustettu sitä, että syyttäjät olivat antaneet pidätysmääräykset. High Courtin tuomari viittasi arviointinsa yhteydessä nimenomaisesti siihen, että ”*toimivaltainen oikeusviranomainen*” oli antanut kaksi Amsterdamin pidätysmääräystä. Tuomiossa ei ole nimenomaista viittausta kansallisen syyttäjäviranomaisen pidätysmääräyksen asemaan, mutta ei myöskään ole mitään syytä olettaa, että tuomioistuin olisi katsonut sen aseman olevan erilainen kuin kahden muun pidätysmääräyksen. Tuomion useissa kohdissa viitattiin syyttäjien lisätietopyyntöihin antamiin vastauksiin, ja näihin vastauksiin luotettiin.

6 Valittaja ei valittanut tuomiosta, ja hänet luovutettiin Alankomaihin. Hänet asetettiin syytteeseen ja tuomittiin pidätysmääräyksessä mainituista rikoksista 18 vuoden vankeusrangaistukseen.

7 Alankomaiden viranomaiset ovat sittemmin pyytäneet High Courtin suostumusta täytäntöönpanevana oikeusviranomaisena siihen, että valittajaa voidaan syyttää ja tuomita vankeuteen sellaisten uusien syytteiden perusteella, jotka eivät olleet alkuperäisten eurooppalaisten pidätysmääräysten perusteena. Tällaisen suostumuksen antamisesta, johon liittyy luopuminen siitä, mitä kansallisessa oikeudessa kutsutaan erityissäännöksi, säädetään puitepäätöksen 27 artiklassa, joka on pantu täytäntöön tällä lainkäyttöalueella eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä vuonna 2003 annetun lain (European Arrest Warrant Act 2003), sellaisena kuin se on muutettuna, 22 §:n 7 momentilla. Valittaja on jo ollut syytteessä, todettu syylliseksi ja tuomittu uusien syytteiden perusteella elinkautiseen vankeusrangaistukseen, mutta täytäntöönpanevan oikeusviranomaisen suostumus on tarpeen, ennen kuin tämä uusi vapaudenmenetysrangaistus voidaan panna täytäntöön.

8 Alankomaiden kansallinen syyttäjäviranomainen lähetti High Courtille 1.5.2019 tämän asian alkuperäisen suostumuspyynnön, jolla aloitettiin 22 §:n 7 momentin mukainen menettely. Unionin tuomioistuin antoi 27.5.2019 tuomionsa OG ja PI (Lyypekin ja Zwickaun syyttäjäviranomaiset) (C-508/18 ja C-82/19/PPU – OG ja PI). Se katsoi, että syyttäjäviranomaisia ei voida pitää puitepäätöksessä tarkoitettuina ”*pidätysmääräyksen antaneina oikeusviranomaisina*”, jos on olemassa suora tai välillinen vaara siitä, että täytäntöönpanovaltaa käyttävä elin

TYÖASIAKIRJA

kohdistaa niihin ulkopuolisia määräyksiä tai käskyjä tietyissä yksittäistapauksissa, kun ne tekevät eurooppalaisia pidätysmääräyksiä koskevia päätöksiä.

9 Suostumuspyyntö tuli High Courtin käsiteltäväksi 23.7.2019. Vastapuoli (ministeri) myönsi oikeudessa, että Alankomaiden kansallinen syyttäjäviranomainen ei ollut ”*oikeusviranomaine*n”, ja näyttää siltä, että tästä syystä pyyntö peruutettiin eikä määräystä annettu. Muutamaa päivää myöhemmin saatiin kuitenkin toinen suostumuspyyntö. Tämän oli antanut Amsterdamissa toimiva tutkintatuomari syyttäjän pyynnöstä. **[alkup. s. 6]** Näyttää siltä, että Alankomaissa oli 13.7.2019 alkaen otettu käyttöön uusi lainsäädäntö, jonka mukaan tuomarit antavat eurooppalaiset pidätysmääräykset.

Lainsäädäntötausta

10 Puitepäätöksen 1 artiklassa eurooppalaisella pidätysmääräyksellä tarkoitetaan ”*oikeudellista päätöstä, jonka jäsenvaltio on antanut etsityn henkilön kiinni ottamiseksi ja luovuttamiseksi toisen jäsenvaltion toimesta syytetoimenpiteitä tai vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanemista varten*”. ”*Pidätysmääräyksen antanut oikeusviranomainen*” määritellään 6 artiklassa seuraavasti: ”*pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion sellainen oikeusviranomainen, jolla on kyseisen valtion lainsäädännön mukaan toimivalta antaa eurooppalainen pidätysmääräys*”. Kuten tuomiossa OG ja PI (Lyypekin ja Zwickaun syyttäjäviranomaiset) (C-508/18 ja C-82/19/PPU – OG ja PI) todettiin, ”pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen” käsite on unionin oikeuden itsenäinen käsite.

11 Puitepäätöksen 27 artiklassa käsitellään luovutetun henkilön mahdollista syytteeseenpanoa muista kuin eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä mainituista, luovuttamisen perusteena olleista rikoksista. Kyseisen artiklan 2 kohdassa säädetään yleissäännöstä, jonka mukaan henkilöä ei saa syyttää, tuomita tai muutoin riistää hänen vapauttaan ennen kyseistä luovuttamista tehdystä muusta kuin luovuttamisen perusteena olleesta rikoksesta. Kyseisen artiklan 1 kohdan mukaan kukin jäsenvaltio voi ilmoittaa neuvoston pääsihteeristölle, että se suostuu luopumaan kyseisestä säännöstä. Irlanti ei ole käyttänyt tätä mahdollisuutta, ja siksi yleissääntöä sovelletaan, jollei 3 kohdassa säädetyistä poikkeuksista muuta johdu. Nyt käsiteltävän valituksen kannalta merkityksellinen poikkeus on 3 kohdan g alakohdassa tarkoitettu poikkeus, jossa edellytetään, että täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen antaa suostumuksensa. Artiklan 4 kohdassa säädetään, että suostumusta on pyydettävä täytäntöönpanosta vastaavalta oikeusviranomaiselta. Suostumus on annettava tai se on evättävä samoin perustein kuin luovuttamispyynnön tapauksessa eli 3 ja 4 artiklassa säädetyillä perusteilla.

12 Samankaltaiset määritelmät sisältyvät eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä vuonna 2003 annettuun lakiin, sellaisena kuin se on muutettuna. Eurooppalaisella pidätysmääräyksellä tarkoitetaan ”*oikeusviranomaisen pidätysmääräystä,*

TYÖASIAKIRJA

määräystä tai päätöstä". "*Oikeusviranomaisella*" tarkoitetaan "*tuomaria tai muuta henkilöä, joka on kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti valtuutettu hoitamaan samoja tai samankaltaisia tehtäviä kuin kyseisen valtion tuomioistuin hoitaa 33 §:n nojalla*" (eli tehtävänä on eurooppalaisen pidätysmääräyksen antaminen). "*Pidätysmääräyksen antaneella viranomaisella*" tarkoitetaan "*pidätysmääräyksen antaneen valtion oikeusviranomaista, joka antoi kyseisen pidätysmääräyksen*". "*Pidätysmääräyksen antaneella valtiolla*" tarkoitetaan "*jäsenvaltiota – –, jonka oikeusviranomainen on antanut kyseisen eurooppalaisen pidätysmääräyksen*".

13 Vuoden 2003 lain 22 § korvattiin kokonaisuudessaan vuoden 2005 rikoslain (terrorismirikokset) (Criminal Justice (Terrorist Offences) Act 2005) 80 §:llä. Lain 22 §:n 7 momentissa säädetään nyt seuraavaa: **[alkup. s. 7]**

> *(7) High Court voi tämän lain nojalla pidätysmääräyksen antaneeseen valtioon luovutetun henkilön osalta antaa suostumuksen siihen, että*
>
> *a) kyseinen henkilö asetetaan syytteeseen pidätysmääräyksen antaneessa valtiossa,*
>
> *b) pidätysmääräyksen antaneessa valtiossa määrätään rikoksesta rangaistus, mukaan lukien henkilön vapauden rajoittamista koskeva rangaistus, tai*
>
> *c) henkilö asetetaan syytteeseen tai henkilö otetaan säilöön pidätysmääräyksen antaneessa valtiossa rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanoa varten,*
>
> *saatuaan asiaa koskevan kirjallisen pyynnön pidätysmääräyksen antaneelta valtiolta.*

14 Kyseisen pykälän 8 momentissa (sellaisena kuin se on muutettuna eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä (soveltaminen kolmansiin maihin ja muutos) ja luovuttamisesta (muutos) vuonna 2012 annetun lain (European Arrest Warrant (Application to Third Countries and Amendment) and Extradition (Amendment) Act 2012) 15 §:llä) säädetään, että 7 momentissa tarkoitettu suostumus evätään, jos kyseessä oleva rikos on sellainen, ettei kyseistä henkilöä voida kyseisen lain 3 osan mukaan luovuttaa. (Lain 3 osassa on säännökset perusoikeuksista, kirjeenvaihdosta, kaksoisrangaistavuudesta, syytteen nostamisesta pyynnön kohteena olevaa henkilöä vastaan valtiossa samojen väitettyjen tekojen perusteella, rikosoikeudellisen vastuun alkamisiästä, ekstraterritoriaalisuudesta ja oikeudenkäynnistä poissaolevana)

15 Saattaa olla merkityksellistä todeta, että ennen eurooppalaista pidätysmääräystä koskevan järjestelmän käyttöönottoa Irlannin tuomioistuimilla ei ollut valtuuksia luopua erityissäännöstä – tämä oli varattu (vuoden 1965 luovuttamislain (Extradition Act 1965) säännösten nojalla) oikeusministerille. Tämä pätee edelleen EU:n ulkopuolelle tapahtuvaan luovuttamiseen.

TYÖASIAKIRJA

Asian käsittelyn vaiheet

16 Valittajan esittämät suostumuspyyntöä koskevat vastaväitteet hylättiin High Courtissa, jossa katsottiin, että kysymys oli siitä, sovellettiinko oikeusvoimaperiaatetta vai ei. High Court katsoi, että väite, jonka valittaja halusi esittää, oli poissuljettu kansallisilla säännöillä, jotka antavat vuoden 2017 päätökselle lainvoiman (ks. Minister for Justice and Equality v. OE [2020] IEHC 369). Valittaja valitti. Siihen mennessä, kun asia saapui Court of Appealiin, unionin tuomioistuin oli antanut tuomion, joka koski rikosoikeudenkäyntiä, jossa vastaajana on AZ (C-510/19 – *AZ*). Tuomion mukaan Alankomaiden syyttäjiä ei voitu pitää puitepäätöksessä tarkoitettuina ”oikeusviranomaisina”.

17 Court of Appeal oli samaa mieltä ministerin kanssa siitä, että vaikka nyt esille otettua seikkaa ei ehkä ollut esitetty High Courtin alkuperäisessä eurooppalaista pidätysmääräystä koskevassa menettelyssä, High Courtin tuomari oli käsitellyt sitä ”inkvisitorisesti” ja tehnyt päätöksen. Tässä tilanteessa tuli esiin issue estoppel -sääntö, joka esti joko päätöksen suoran riitauttamisen tai luovuttamismääräyksen epäsuoran riitauttamisen (collateral attack). **[alkup. s. 8]**

18 Ministerin väite, jonka mukaan unionin tuomioistuimen päätökset eivät syrjäyttäneet tuomioiden lainvoimaisuutta koskevia kansallisia sääntöjä, hyväksyttiin myös. Court of Appeal totesi, että unionin tuomioistuin oli nimenomaisesti kieltäytynyt rajoittamasta tuomion OG ja PI ja tuomion AZ ajallisia vaikutuksia. Se oli kuitenkin useissa asioissa, muun muassa tuomiossa Asturcom Telecomunicaciones S.L. v. Nogueira [2009] E.C.R. I-9579, korostanut sen periaatteen merkitystä, jonka mukaan kaikkien käytettävissä olevien oikeussuojakeinojen käytön tai näitä oikeussuojakeinoja varten säädettyjen määräaikojen umpeen kulumisen jälkeen lopullisiksi tulleita tuomioistuinten päätöksiä ei voida enää saattaa kyseenalaisiksi. Unionin oikeus ei edellyttänyt, että tätä periaatetta koskevia menettelysääntöjä ei sovelleta, vaikka soveltamatta jättäminen antaisi kansalliselle tuomioistuimelle mahdollisuuden korjata unionin oikeuden säännöksen tai määräyksen rikkomisen. Tätä periaatetta sovellettaessa on puolestaan noudatettava tehokkuus- ja vastaavuusperiaatetta, mutta valittaja ei ole esittänyt, että tuomioiden lainvoimaisuutta koskevien sääntöjen soveltaminen tässä tapauksessa rikkoisi näitä periaatteita. Court of Appeal hylkäsi näin ollen valituksen (ks. Minister for Justice and Equality v. OE [2021] IECA 159).

19 Supreme Court myönsi 22.9.2021 luvan uudelle valitukselle. Se katsoi, että asiassa tuli esiin yleistä etua koskevia kysymyksiä, jotka liittyivät eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä vuonna 2003 annetun lain tulkintaan; alkuperäisen luovuttamismääräyksen ja uutta syytettä ja vangitsemista koskevan suostumuspyynnön väliseen suhteeseen; unionin tuomioistuimen päätösten vaikutukseen kyseiseen suhteeseen; sekä siihen, missä määrin oikeusvoiman ja issue estoppelin käsitteet voivat mahdollisesti tulla esiin eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä (ks. [2021], s. IESCDET 108).

TYÖASIAKIRJA

20 Valittaja myöntää, että päätös, jolla hänet määrättiin luovutettavaksi vuonna 2017, on Irlannin lainsäädännön mukaan oikeusvoimainen eikä unionin oikeus edellytä sen uudelleen käsittelyä. Valittajan esittämä suostumuksen antamista koskeva ensisijainen vastaväite (ja ainoa vastaväite, josta hän pitää edelleen kiinni) perustuu suostumusmenettelyä koskeviin lakisääteisiin edellytyksiin. Vuoden 2003 lain 22 § 7 momentissa tarkoitettu suostumuspyyntö on oltava ”*pidätysmääräyksen antaneen valtion*” antama, ja ”*pidätysmääräyksen antanut valtio*” määritellään valtioksi, jonka ”*oikeusviranomainen*” on antanut alkuperäisen eurooppalaisen pidätysmääräyksen. Väite koskee sitä, että koska syyttäjät, jotka antoivat eurooppalaiset pidätysmääräykset, eivät unionin oikeuden mukaan olleet ”*oikeusviranomaisia*”, Alankomaita ei voida pitää ”*pidätysmääräyksen antaneena valtiona*”.

21 Valittaja vetoaa kansallisten tuomioistuinten päätöksiin sen toteamuksen osalta, että oikeusvoimaperiaatetta ei sovelleta luovuttamista koskeviin asioihin. On hyväksytty, että issue estoppel -sääntö voi tulla kyseeseen, mutta tältä osin väite koskee sitä, että kyseistä periaatetta ei voida soveltaa, jos oikeudellisessa tilanteessa on tapahtunut olennainen muutos. Tuomioiden OG ja PI sanotaan merkitsevän merkittävää muutosta tässä suhteessa. Todetaan, että vaikka suostumusmenettely liittyykin luovuttamismenettelyyn, se on kuitenkin ”erillinen” asia, jossa valittaja voi yhtä vapaasti esittää pyynnön pätevyyttä koskevia väitteitä kuin jos kyseessä olisi tavallinen eurooppalainen pidätysmääräys. Vedotaan erityisesti tuomioon AZ ja toteamukseen, jonka mukaan suostumus on omiaan loukkaamaan kyseisen henkilön vapautta, koska se voi johtaa ankarampaan rangaistukseen. Lisäksi väitetään **[alkup. s. 9]**, että jos ministerin sallittaisiin vedota tässä asiassa oikeusvoimaperiaatteeseen ja issue estoppel -periaatteeseen, se merkitsisi sitä, että Irlannin tuomioistuinten olisi myöhemmässä menettelyssä, joka koskee täysin eri rikoksia, toimittava sellaisen olettaman perusteella, joka unionin oikeuden mukaan on kiistatta virheellinen.

22 Ministeri ei kiistä valittajan esittämää lain tulkintaa eikä väitä, että puitepäätös edellyttäisi erilaista tulkintaa. Hän väittää kuitenkin, että on katsottava, että vuonna 2017 High Court ratkaisi lopullisesti kaikki mahdolliset kysymykset, jotka koskivat Alankomaiden syyttäjien toimivaltaa toimia ”*pidätysmääräyksen antaneina oikeusviranomaisina*”, ja että tähän lopulliseen ratkaisuun sovelletaan issue estoppel -sääntöä siten, että kysymystä syyttäjien toimivallasta ei voida nyt ottaa uudelleen käsiteltäväksi. Vaikka tästä kysymyksestä ei ole selkeää irlantilaista sääntöä, ministeri vetoaa useissa tuomioissa esitettyihin toteamuksiin, joiden mukaan issue estoppel voi teoriassa tulla kysymykseen luovuttamisen yhteydessä samalla tavalla ja samojen kriteerien mukaisesti kuin tavallisissa siviilioikeudellisissa riita-asioissa.

23 Ministeri hyväksyy sen, että unionin tuomioistuimen päätöksillä on katsottava olevan taannehtiva vaikutus. Ministeri kuitenkin väittää, että unionin oikeuden mukaan tämä seikka ei vaikuta kansallisen issue estoppel -säännön toimivuuteen edellyttäen, että tehokkuus- ja vastaavuusperiaatteita ei loukata. Väitetään, että tuomio OG ja PI ja tuomio AZ eivät muuttaneet lakia vaan ainoastaan selvensivät

TYÖASIAKIRJA

sitä. Ne eivät näin ollen muuttaneet merkittävästi oikeudellista tilannetta. Alkuperäistä valittajan luovuttamista koskevaa päätöstä on näin ollen pidettävä toimivaltaa koskevana virheenä, jota ei voida enää ottaa käsiteltäväksi.

Supreme Courtin tuomio

24 Supreme Court on antanut tuomion (ks. [2022] IESC 10), jossa käsitellään asiaa koskevia kansallisen ja unionin oikeuden periaatteita.

25 Oikeusvoimaa ja issue estoppelia koskeva kansallinen lainsäädäntö ei ole täysin selkeä (eikä vähiten siksi, että terminologiaa ei aina käytetä johdonmukaisesti). Seuraavassa yhteenvedossa ei käsitellä asiaan liittyviä käsitteitä, jotka koskevat lainvoimaisen tuomion epäsuoraa riitauttamista (collateral attack), prosessin väärinkäyttöä tai sääntöä, jonka mukaan asianosaisten on esitettävä kaikki merkitykselliset seikat ensimmäisessä oikeudenkäynnissä, eivätkä he saa jättää esittämättä itselleen myönteisiä seikkoja tuodakseen ne esiin uudessa oikeudenkäynnissä, jonka tarkoituksena on kumota kielteinen päätös.

26 Lähtökohtaisesti issue estoppel voi tulla kysymykseen asiassa, kun

i) toimivaltainen tuomioistuin on antanut tuomion;

ii) ratkaisu oli lopullinen ratkaisu asiakysymyksestä;

iii) tuomiossa on ratkaistu kysymys, jonka asianosainen yrittää ottaa esille myöhemmässä oikeudenkäynnissä; ja **[alkup. s. 10]**

iv) asianosaiset olivat samoja henkilöitä (tai heidän oikeudenomistajiaan) kuin asianosaiset menettelyssä, jossa estoppel-sääntöön vedotaan.

27 Edellä mainitut kriteerit on johdettu Supreme Courtin ratkaisuista Belton v. Carlow County Council [1997] 1 I.R. 172 ja Sweeney v. Bus Átha Cliath [2004] 1 I.R. 576, ja niitä käsiteltiin äskettäin tuomiossa [– –] George v. AVA Trade (EU) Limited [2019] IEHC 187.

28 On kuitenkin tärkeää todeta, että jos jätetään huomiotta sellaiset seikat kuin petos (josta ei selvästikään ole kyse tässä asiassa), issue estoppel -sääntöön liittyy useita rajoituksia. Yksi tällainen rajoitus on ennakkotapauksen muodostavan tuomioistuimen päätöksen mahdollinen vaikutus. Se ei anna asianosaiselle, jonka asia on ratkaistu, mahdollisuutta aloittaa uudelleen oikeudenkäyntiä, mutta siihen voidaan vedota kysymyksissä tai tapauksissa, joita ei ole vielä ratkaistu lopullisesti, vaikka aikaisempi päätös erillisessä asiassa olisi ollut asianomaiselle kielteinen. Samoin on mahdollista, että lainsäädännön muutos estää estoppel-säännön esille tuomisen.

29 Julkisoikeudellisessa asiayhteydessä estoppel-sääntöön ei voida vedota silloin, kun kyse on lain tai perustuslain säännöksen oikeasta tulkinnasta. Olisi vastoin

TYÖASIAKIRJA

oikeusjärjestyksen perusteita, jos tällainen asia ratkaistaisiin asianosaisten myöntämisten tai tunnustamisten tai tuomarin virheen perusteella. Näin ollen, kun kysymys on sellaisen lain tulkinnasta, jolla mahdollistetaan veron tai muun julkisen maksun toistuva kantaminen, se seikka, että tuomioistuin on aiemmin ratkaissut suoritusvelvollisuutta koskevan kysymyksen tuomarin tekemän kyseisen säännöksen tulkinnan perusteella, voi tehdä ratkaisusta, jossa tämä tulkinta annettiin, oikeusvoimaisen kyseisessä menettelyssä esitetyn vaatimuksen osalta. Se ei kuitenkaan estä asianosaista esittämästä kysymystä uudelleen myöhemmän kanteen yhteydessä (vaikka asianosainen voi olosuhteista riippuen hävitä ennakkotapausopin perusteella, koska ylempi tuomioistuin tai toinen toimivaltainen tuomioistuin on jo ratkaissut asian).

30 Issue estoppel -säännöllä ei ole merkitystä rikosoikeudenkäynneissä.

31 Luovuttamista on perinteisesti kuvattu Irlannin lainsäädännön ainutlaatuiseksi alaksi. Näin oli ennen eurooppalaista pidätysmääräystä koskevan järjestelmän käyttöönottoa, ja sen katsottiin yleisesti johtuvan siitä, että luovuttamismenettelyjä käsittelevällä tuomioistuimella oli inkvisitorisempi rooli kuin tavanomaisessa kontradiktorisessa menettelyssä. Tämän piirteen on katsottu jatkuvan eurooppalaisen pidätysmääräyksen yhteydessä, ja sitä korostaa tuomioistuimen oikeus pyytää tietoja pyynnön esittäneeltä valtiolta, jos sitä pidetään tarpeellisena. Tuomioistuimen päätös on näin ollen vähemmän riippuvainen asianosaisten esittämistä todisteista ja argumenteista kuin muutoin saattaisi olla.

32 Joskus on sanottu, että oikeusvoimaperiaatteella ei ole merkitystä luovuttamisessa. Tarkemmin tarkasteltuna on kuitenkin ilmeistä, että tämä on jonkinlainen yksinkertaistus. Päätöksestä, jolla määrätään luovuttamaan tai kieltäydytään luovuttamasta, tulee oikeusvoimainen, kun siitä tulee lainvoimainen. Lukuisissa päätöksissä on kuitenkin vahvistettu, että päätös, jolla luovuttamisesta kieltäydytään pyynnön perusteena olevan pidätysmääräyksen puutteellisuuden **[alkup. s. 11]** vuoksi, ei estä uuden pidätysmääräyksen käsittelyä. Joissakin asiaa koskevissa tuomioissa on toteamuksia, jotka viittaavat siihen, että on kuitenkin mahdollista, että estoppel-sääntö voi tulla esiin jonkin tietyn, aiemmassa menettelyssä ratkaistun kysymyksen osalta. Jos esimerkiksi kieltäytyminen perustui tiettyä seikkaa koskevaan toteamukseen ja myöhemmässä pidätysmääräyksessä ei käsitelty kyseistä seikkaa, täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen saattaa katsoa, että estoppel-sääntö tulee esiin (tai että toinen luovuttamispyyntö merkitsee menettelyn väärinkäyttöä).

33 Supreme Court on huolissaan siitä, että jos se päättäisi, että estoppel-sääntö tulee kyseeseen tässä asiassa, tämä johtopäätös saattaisi rajoittaa unionin tuomioistuimen tuomioiden taannehtivaa vaikutusta, mahdollistaa oikeudellisen virheen jatkumisen ja heikentää eurooppalaista pidätysmääräystä koskevaan menettelyyn liittyvän oikeussuojan tehokkuutta tavalla, jota ei voida hyväksyä. Toisaalta, jos se päättää, että estoppel-sääntö ei tule kyseeseen, valittaja saa sellaisen hyödyn, jota hän ei olisi voinut saada, jos hän olisi esittänyt väitteensä aikaisemmassa luovuttamista koskevassa oikeudenkäynnissä. Tämä päätelmä

TYÖASIAKIRJA

seuraa siitä, että tällaisen väitteen olisi väistämättä pitänyt menestyä tuossa vaiheessa, vaikka ennakkoratkaisupyyntö unionin tuomioistuimelle olisi ollut tarpeen. Irlannin lain mukaan tällöin ei kuitenkaan olisi ollut estettä sille, että Alankomaiden asiaa koskevan lain muuttumisen jälkeen tuomarin antamaa uutta määräystä olisi voitu käsitellä. Kun otetaan huomioon tapahtumien kulku sellaisina kuin ne ovat tosiasiallisesti toteutuneet, jos valittajan valitus menestyy nyt, tilanne vaikuttaa korjaamattomalta.

34 Supreme Court katsoo, että vastaus kysymykseen, pitäisikö valittajan nyt saada vedota alkuperäisten pidätysmääräysten asemaa koskevaan väitteeseen, riippuu siitä, onko luovuttamismenettelyn ja suostumusmenettelyn välistä suhdetta luonnehdittu oikeudellisesti oikealla tavalla. Jos näitä menettelyjä on tosiasiallisesti pidettävä erillisinä, itsenäisinä menettelyinä, joissa luovuttamispyynnössä tarkoitetun henkilön vastaväitteistä voidaan esittää uusia väitteitä tai lisäväitteitä suostumuspyynnössä, estoppel-sääntö ei voi tulla kyseeseen. Jos taas niiden katsotaan liittyvän toisiinsa niin läheisesti, että kysymys, joka väistämättä ratkaistiin luovuttamispäätöksessä, on katsottava ratkaistuksi myös suostumuspäätöksen osalta, valittaja ei voi tässä vaiheessa vedota ”*pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen*” asemaa koskevaan väitteeseen.

35 Koska suostumusmenettelyä säännellään lainsäädännöllä, jolla pannaan täytäntöön puitepäätöksen 27 artikla, Supreme Court katsoo, että asia kuuluu unionin oikeuden soveltamisalaan. Supreme Court katsoo lisäksi, että kyseessä ei ole acte clair. Ottaen huomioon tuomion CILFIT (C-283/81, EU:C:1982:335) ja tuomion Consorzio Italian Management ja Catania Multiservizi (C-561/19, EU:C:2021:779) sekä sen omat velvoitteet tuomioistuimena, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan voida hakea muutosta, Supreme Court katsoo näin ollen, että on tarpeen pyytää Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 267 artiklan mukaista ennakkoratkaisua unionin tuomioistuimelta. **[alkup. s. 12]**

Nopeutettua tai kiireellistä menettelyä koskeva pyyntö

36 Valittaja on otettu säilöön Alankomaissa, ja kyseisen valtion viranomaiset haluavat luonnollisesti, että hänen oikeudellinen asemansa siellä selvitetään kiireellisesti. Tässä tilanteessa Supreme Court pyytää, että Euroopan unionin tuomioistuin harkitsee työjärjestyksensä mukaisen nopeutetun tai kiireellisen menettely käyttämistä.

Ennakkoratkaisukysymykset

[– –] [Edellä esitettyjen ennakkoratkaisukysymysten toistaminen]

TYÖASIAKIRJA